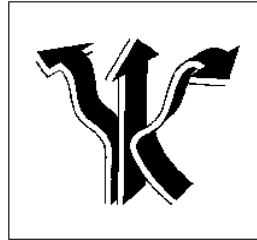

**ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»**

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

ДИСЦИПЛІНИ

**«ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИ ВИБІРКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ»
(для бакалаврів)**

Київ 2016

Підготовлено доцентом кафедри соціології та соціальної роботи *Єресковою Т.В.*

Затверджено на засіданні кафедри соціології та соціальної роботи
(протокол № 1 від 29.08.2016 р.)

Схвалено Вченою радою Українсько-Азербайджанського Інституту соціальних наук і самоврядування Г.А. Алієва
(протокол № 1 від 30.08.2016 р.)

Єрескова Т.В. Навчальна програма дисципліни „Організація та методи вибіркового дослідження” (для бакалаврів). – К.: МАУП, 2016. – 11 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни “Організація та методи вибіркового дослідження”, теми рефератів, питання для самоконтролю, список літератури.

© Міжрегіональна Академія управління персоналом
(МАУП), 2016

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Останнім часом соціологічні дослідження отримали повне визнання на існування та їх оцінка знаходиться у центрі уваги політиків, управлінців різного рівня, коли данні, які отримані соціологами, приймаються до уваги та аналізуються економістами, політологами, журналістами, тому особливу актуальність набуває удосконалення приймів та методів, які застосовуються у соціології для оперативного дослідження суспільних явищ та процесів суспільного розвитку.

Вибіркові соціологічні дослідження дозволяють відносно у короткий термін отримувати необхідну інформацію, глибше дослідити явище, яке цікавить, саме тому дисципліна «Організація та методи вибіркового дослідження» спрямована на формування у студентів теоретичних уявлень та практичних навичок проектування та формування вибіркового дослідження як сучасного та оптимального методу дослідження соціальної реальності.

Мета дисципліни «Організація та методи вибіркового дослідження» – сформувати у студентів професійні компетентності щодо проектування вибіркового соціологічного дослідження, формування моделей вибірки та розробки організаційного плану дослідження.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є вибіркові соціологічні дослідження.

Основні **завдання** вивчення дисципліни «Організація та методи вибіркового дослідження»:

- описати структури процесу формування вибіркової сукупності у соціологічному дослідженні;
- зрозуміти взаємозв'язок процесу формування вибірки з основними елементами дослідницької програми;
- проаналізувати загальні напрями побудови теоретичних та процедурних моделей вибірки;
- розглянути стратегії побудови вибіркового соціологічного дослідження;
- проаналізувати систематичні похибки соціологічного дослідження.

Згідно з вимогами освітньої програми студенти повинні:

знати:

- теоретико-методологічні засади побудови вибіркового соціологічного дослідження;
- особливості взаємозв'язку формування вибірки з визначенням об'єкту та предмету дослідження;

- структуру вибіркового процесу, виділяти та аналізувати основні чинники, які детермінують процес формування вибіркової сукупності.

вміти:

- складати стратегічний план вибіркового соціологічного дослідження;
- складати програму соціологічного дослідження;
- описувати генеральну сукупність;
- обирати оптимальний вид вибіркової сукупності;
- обирати та застосовувати оптимальну щодо цілей та завдань вибіркового дослідження методики збору соціологічної інформації;

Міждисциплінарні зв'язки: дана дисципліна базується на знаннях з професійно-орієнтованих дисциплін «Загальна соціологія», «Методологія та методи соціологічних досліджень», «Надійність соціологічної інформації».

**ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
ДИСЦИПЛІНИ
„ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИ ВИБІРКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ”**

№ з/п	Назва змістового модуля і теми
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади формування вибіркового дослідження	
<i>Тема 1</i>	Структура процесу формування вибіркової сукупності
<i>Тема 2</i>	Дослідницьке завдання як основний концепт вибіркового дослідження
<i>Тема 3</i>	Детермінанти зв'язку вибірки з основними процедурами та методами дослідження
Змістовий модуль 2. Прикладні аспекти організації вибіркового дослідження	
<i>Тема 4</i>	Планування вибіркового соціологічного дослідження
<i>Тема 5</i>	Систематичні помилки вибіркового соціологічного дослідження
<i>Тема 6</i>	Основні принципи формування вибіркової сукупності при аналізі документальних джерел
Разом годин: 90	

**ЗМІСТ
ДИСЦИПЛІНИ
„ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИ ВИБІРКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ”**

Змістовий модуль 1.

Теоретико-методологічні засади формування вибіркового дослідження

Тема 1. Структура процесу формування вибіркової сукупності.

Ступінь відбору одиниць дослідження. Типологія виокремлення об'єктів репрезентації за засіб їх районування. Класифікація методів відбору об'єктів репрезентації та одиниць спостереження: ймовірнісні відбори, районований відбір, гніздовий відбір, систематичний відбір, квотний відбір, метод основного масиву, стихійний відбір. Формалізоване представлення структури вибіркового процесу. Об'єм вибірки.

Література: [5;6;8;13;16;17;20;27]

Тема 2. Дослідницьке завдання як основний концепт вибіркового дослідження.

Формулювання дослідницької проблеми, визначення мети, завдань та методів збору інформації. Особливості процесу формування вибірки на етапі виділення предмету соціологічного дослідження. Вплив особливостей об'єкта дослідження на структуру вибіркового процесу. Залежність процесу формування вибірки від ступеня сформованості робочих гіпотез. Побудова теоретичних моделей дослідження та відповідних їм моделей вибірок.

Література: [4-6;11;13;16-19;23-25]

Тема 3. Детермінанти зв'язку вибірки з основними процедурами та методами дослідження.

Формування вибіркової сукупності при комбінованому використанні методів збору інформації. Організація вибіркової сукупності при проведенні анкетного опитування. Формування вибірки при проведенні інтерв'ю.

Література: [7;11;13;16; 28]

Змістовий модуль 2.

Прикладні аспекти організації вибіркового дослідження

Тема 4. Планування вибіркового соціологічного дослідження.

Типологія великомасштабних соціологічних досліджень. Обґрунтування плану-проекту вибірки та оптимального варіанту організації опитування. Розрахунок вартості дослідження. Формування вибіркової сукупності і методики опитування при організації та проведенні пілотажного дослідження. Основні принципи формування вибірок для великомасштабних соціологічних досліджень. Особливості формування вибірки на останньому етапі відбору.

Література: [3;4;8;9;13;16;17;19]

Тема 5. Систематичні помилки вибіркового соціологічного дослідження.

Класифікація й характер помилок репрезентативності: систематичні помилки, пов'язані з впливом інтерв'юера; досяжність респондента у соціологічних дослідженнях. Дизайн-ефект вибірки. Методичне забезпечення досліджень для вивчення впливу інтерв'юера: описання методики та характеру обстежень; підготовна та навчання інтерв'юера. Вплив інтерв'юера на правильність інформації: стать інтерв'юера, вік, освіта інтерв'юера та респондента, досвід інтерв'юера.

Література: [4;5;8;11;13;17]

Тема 6. Основні принципи формування вибіркової сукупності при аналізі документальних джерел.

Особливості формування вибірки при дослідженні письмових документів.
Формування вибірки при дослідженні фото- та кінодокументів.

Література: [1;2;10;14;15]

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

1. Соціалізація особистості як процес інтеграції індивіда у суспільство.
2. Виникнення і розвиток наукових поглядів на сутність соціалізації людини: аналіз зарубіжної соціологічної думки.
3. Погляди вітчизняних соціологів на виникнення та розвиток соціалізації.
4. Основні моделі соціалізації.
5. Модель особистого контролю.
6. Модель „міжособистісного спілкування” (Ч.Кулі, Дж. Мід).
7. Когнітивна модель соціалізації (Ж.Піаже, Л.Кольберг, А.Маслоу).
8. Еволюційна модель соціалізації Е.Еріксона та її етапи.
9. Соціалізація дітей та дорослих: порівняльний аналіз.
10. Вплив природного та соціального середовища на соціалізацію особистості.
11. Агенти та інститути соціалізації (школа, сім'я, групи одноліток, засоби масової інформації).
12. Значення виховання для забезпечення цілісності суспільства і соціалізації особистості.
13. Цілеспрямований та нецілеспрямований виховний вплив на особистість.
14. Основні особливості виховання.
15. Поняття авторитарного та гуманістичного виховання.
16. Основні принципи виховання: принцип зв'язку виховання з життям, принцип гуманності, принцип комплексного підходу, принцип послідовності, принцип конкретності.
17. Функції виховання: формуюча, світоглядна, компенсуюча, коректуюча, функція соціального контролю, практична функція.
18. Соціальний феномен виховання.
19. Сім'я як середовище первинної соціалізації людини.
20. Виховна функція сім'ї.
21. Соціальні та педагогічні проблеми сімейного виховання.
22. Національне виховання у сім'ї в країнах Заходу та в Україні.
23. Роль сімейного спілкування у вихованні особистості.
24. Виховний потенціал сімейного дозвілля.
25. Соціальна поведінка особистості та фактори її формування.
26. Сутність соціальних взаємин у вихованні та їх класифікація.
27. Системність умов виховання як основа його результативності.

28. Характеристика основних методів збору соціологічної інформації та можливість їх застосування при дослідженні проблем у сфері виховання.
29. Потенціал соціологічних методів збору та аналізу інформації щодо дослідження виховання як соціального інституту.
30. Соціометричне опитування як метод дослідження навчальних колективів.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Сучасне соціологічне дослідження як інструмент отримання достовірного наукового знання.
2. Поняття наукової гіпотези і наукового факту та їх роль у пізнанні соціальної дійсності.
3. Поняття та категорії як структуроутворюючі компоненти наукової парадигми.
4. Поняття, роль та види методів наукового пізнання.
5. Методологія, техніка, методика та процедура соціологічного дослідження.
6. Поняття, специфіка, функції соціологічних досліджень.
7. Основні етапи соціологічних досліджень.
8. Види соціологічних досліджень.
9. Види та особливості порівняльних соціологічних досліджень.
10. Поняття, призначення, структурні особливості програми соціологічного дослідження.
11. Визначення проблеми, предмету та об'єкту дослідження як необхідний етап соціологічного пошуку.
12. Особливості процедури висунення цілей та завдань соціологічного дослідження.
13. Особливості теоретичної та емпіричної інтерпретації основних понять дослідження.
14. Роль факторної операціоналізації предмету дослідження та висунення гіпотез у поясненні досліджуваних феноменів.
15. Поняття та компоненти організації соціологічного дослідження.
16. Види планів та особливості планування соціологічного дослідження.
17. Планування теоретико-прикладних та прикладних досліджень: порівняльних аналіз.
18. Сутність, можливості та різновиди соціологічного спостереження.
19. Специфіка реалізації включеного спостереження.
20. Особливості та інструментарій методу стандартизованого спостереження.
21. Генезис, сутність, специфіка тестових опитувань.
22. Основні види тестових процедур.
23. Компоненти тестового завдання; недоліки тестових форм отримання соціального знання.
24. Можливості використання тестових процедур в соціології.
25. Поняття, компоненти та еталони валідності тестових процедур.

26. Генезис, сутність та завдання соціометрії.
27. Типи процедур соціометрії, різновиди соціометричних критеріїв.
28. Вимоги до процедури соціометричного опитування та типи соціометричних індексів.
29. Генезис, поняття, види соціологічних опитувань.
30. Усні опитування і вимоги до роботи інтерв'юерів. Різновиди соціологічних інтерв'ю.
31. Сутність та специфіка реалізації пресового та поштового опитування.
32. Телефонне опитування: поняття та процедурні особливості.
33. Структура та особливості конструювання опитувального документу.
34. Види питань анкети та правила їх розташування в опитувальнику.
35. Призначення та різновиди процедурних питань анкети.
36. Особливості формулювання питань про статус респондента, фактажно-подійних та оціночних питань анкети.
37. Види та особливості використання закритих питань анкети.
38. Сутність, призначення та вимоги щодо проведення експертного опитування.
39. Критерії та способи підбору членів експертної групи.
40. Дельфійська техніка та "мозковий штурм".
41. Генезис, функції, складові соціального експерименту.
42. Основні різновиди методу соціального експерименту.
43. Засоби валідації експериментальних даних, типи вирівнювання.
44. Сутність та призначення вибіркової процедури; поняття генеральної та вибіркової сукупностей, основи вибірки, об'єктів та критеріїв репрезентації, одиниць спостереження.
45. Поняття та різновиди ймовірнісного способу відбору одиниць спостереження.
46. Стихійний відбір та його різновиди.
47. Цільова вибірка та її різновиди. Відбір одиниць спостереження за методом квот.
48. Систематична вибірка та передумови її використання.
49. Сутність принципів районування та кластеризації (гнізд).
50. Поняття та передумови використання випуклої вибірки.
51. Передумови та процедурні особливості використання багатоступневих випадкових та комбінованих способів формування вибіркової сукупності.
52. Сутність, генезис, пізнавальні можливості методу аналізу документів.
53. Критерії класифікації документальних джерел соціальної інформації.
54. Специфіка реалізації контент-аналізу документів. Поняття та типи смислових одиниць контент-аналізу та одиниць рахунку.
55. Специфіка реалізації методу традиційного аналізу документів.
56. Критерії надійності вимірювання соціальних характеристик.
57. Поняття та засоби перевірки обґрунтованості та стійкості вимірювання соціальних характеристик.
58. Фактори, що визначають точність та правильність вимірювання соціальних характеристик.
59. Основні різновиди методу ранжування об'єктів.

60. Стандартна помилка середньої, довірча вірогідність, довірчий інтервал, рівень значущості.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Батигін Г.С. Лекції з методології соціологічних досліджень. – М.: Аспект-пресс, 2000. – 286 с.
2. Девятко І.Ф. Методи соціологічного дослідження. – Єкатеринбург: Изд-во Урал. ун-та, 2000. – 208 с.
3. Здравомислов О.Г. Питання методики і техніці соціологічних досліджень. – М.: Думка, 2000. – 189 с.
4. Костенко Н.В., Іванов В.Ф. Досвід контент-аналізу: Моделі та практики: Монографія. – К.: Центр вільної преси, 2003. – 200 с.
5. Методологічні і методичні основи соціологічних досліджень: Методич. посібник / Отв.ред. А.А. Росляков, И.Т. Левыкин. – Ашгабад: Знання, 2000. – 194 с.
6. Методи збору інформації у соціологічних дослідженнях / під ред. В.Г. Андрєєнкова, О.М. Масловой. – М.: Наука, 2000. – Кн.1-2. – 228 с.
7. Михайлов С. Емпіричне соціологічне дослідження: Пер. с болг. – М.: Прогрес, 2000. – 383 с.
8. Паніна Н.В. Технологія соціологічного дослідження. – К.: Ін-т соціології НАН України, Вища школа соціології при ін.-ті соціології НАН України 2007. – 232с.
9. Процес соціологічного дослідження. Збірник наукових статей: Пер. с нем. – М.: Прогрес, 2000. – 596 с.
10. Сікевич З.В. Соціологічне дослідження: практичне керівництво. – СПб.: Питер, 2005. – 320 с.
11. Соціологія: короткий енциклопедичний словник / Під заг.ред. В.І. Воловича. – К.: Укр. Центр Духовної культури, 2000. – 736 с.
12. Соціологія: Навч. посібник / За редакцією В.М. Пічі. – Львів: Новий світ-2000, 2002. – 312 с.
13. Соціологія: Навч. посібник / За редакцією С.О. Макеєва. – К.: Українська енциклопедія, 2000. – С. 278-335.
14. Соціологія: Навчальний посібник для тих, хто вивчає проблеми соціального управління / Уклад.: В.В. Бурега, М.І Гаврилов, Т.В. Єрескова та ін.; За заг. ред. В.В. Бурєги, О.В. Мазурика. – 3-тє вид., доповн. та переробл. – Донецьк: ДонДУУ, 2006. – 391 с.
15. Соціологія: Підручник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. В.Г. Городяненка. – К.: Академія, 2002. – С. 464-530.
16. Сурмин Ю.П., Туленков Н.В. Методология и методы социологических исследований: Учеб. пособие. – К.: МАУП, 2000. – 304 с.

17. Чурилов М. Типологія й проектування вибіркового соціологічного дослідження (історія та сучасність). – К.: Факт, 2008. – 366 с.
18. Ядов В.А. Социологическое исследование: методология, программа, методы. – Самара: Изд-во Самарского ун-та, 2003. – 328 с.
19. Ядов В.О. Стратегія соціологічного дослідження: описання, пояснення. Розуміння соціальної реальності. – 6-е изд. – М.: ИКЦ „Академкнига”; „Добросвет”, 2003. – 596 с.

Додаткова

20. Балакірева О.М., Дмитрук Д.А., Серета Ю.В. Динаміка соціально-економічного самопочуття та суспільно-політичні настрої населення: березень 2015 // Український соціум. – 2015. - № 1(52). – С. 142-170.
21. Вектори змін українського суспільства / За ред. В.Ворони, М.Шульги. – К. – Інститут соціології НАН України, 2014. – 466 с.
22. Дембицкий С. Введение в проблематику исследований сметанного типа // Социология: теория, методы, маркетинг. – 2015. - № 2 (апрель-июнь). - С. 143-162.
23. Єрескова Т.В. Методологія та методи соціологічних досліджень: Практикум / Т.В. Єрескова, О.В. Мазурик, Н.О. Никифорова. – Донецьк: Східний видавничий дім, 2011 – 232 с.
24. Макарова Л.С., Круковер В.І. Практична соціологія: Навч. посібник. – М.: Гамма Пресс 2000, 2003. – 272 с.
25. Николаенко В., Николаенко Л. Метод и методейя: методологические иллюзии в современной социологии // Социология: теория, методы, маркетинг. – 2015. - № 2 (апрель-июнь). - С. 130-142.
26. Пігіда А. Побудова оптимальної кластерної вибірки з урахуванням дизайн-ефекту // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2014. - № 3 (липень-вересень). – С. 159-167.
27. Пилипенко В. Українська соціологія сьогодні: дослідження основних сфер життєдіяльності суспільства. Монографія. – Львів: ЗУКЦ, 2012 – 326 с.
28. Соціальні структури і особистість: дослідження Мелвіна Л.Кона і його співпрацівників /пер. з англійської В.Є.Хмелька; Міжнародний ін.-т соціології. - К: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2007 – 559 с.